

The Holy See

PIUS PP. X

MOTU PROPRIO

SS. MI D. N. PII PP. X DE MUSICA SACRA*

Inter plurimas pastoralis officii sollicitudines, non huius Supremae Cathedrae tantum, ad quam abscondito Dei numine sumus, quamvis indigni, nuperrime evecti, sed singularum ecclesiarum, absque dubio illa principem tenet locum, cuius est munus decori favere domus Dei, in qua et divina peraguntur mysteria et Christifidelium grex convenit, ut Sacramentis fruatur, collectam et dominicum agat, Corporis D. N. Sacramentum adoret, precibusque Ecclesiae in publico et solemni liturgico officio communicet. Nihil igitur in templo sit quod pietatem et religionem Christifidelium perturbet vel minuat, nihil quod fastidio vel malo exemplo sit, nihil praesertim quod SS. Rituum decus et sanctitatem offendat, ideoque orationis domo et Dei maiestate minime sit dignum.

Malos usus qui occurrere possint singillatim non pertractabimus. Nunc vero prae omnium oculis illum malum usum ponimus, qui et saepissime evenit et qui auferatur difficillimus esse videtur; aliquoties insuper vituperandus est etiam cum omnia maxima sint laude digna templi venustate, caeremoniarum ordine, clericorum frequentia, pietate et religione celebrantium. Hic maius usus in cantu et sacris musicis est reperiendus. Enimvero sive huius artis natura fluctuantes variaeque, sive iudicii, volventibus annis, deformatione, sive malo influxu, quo ars profana et theatralis in eam influit, quae merito sacra appellatur, sive voluptate, quae ex musicis directe captatur, neque debitis modis facile contineri potest, sive denique plurimis errantibus iudiciis, quae in hac arte pullulant, etiam apud nonnullos viros vel auctoritate praeditos et religione conspicuos, peccatur in lege, quae vult SS. Ritus artem subter se habere; quae lex in singulis Ecclesiae canonibus et Conciliis vel generalibus vel provincialibus, et SS. Romanarum Congregationum et RR. Pontificum decretis saepe saepius clare aperteque inducitur.

At suspicantibus Nobis aliquid boni proximis temporibus factum esse videtur et in hac alma Urbe plurimisque Italiae nostrae ecclesiis; praecipue vero apud nonnullas nationes, ubi viri egregii

religione flagrantibus, hac suprema Sede adprobante et Ordinariis dirigentibus, iure sociati fecerunt ut in singulis ecclesiis et sacralibus musica omnino floreret. Sed quod captum est bonum non apud omnes populos invenitur Nostra quidem sententia; quod si rationem habemus plurimarum conquestionum, quae undique Nostras ad aures latae sunt hoc exiguo temporis spatio, quo Domino visum est Nos ad supremum Pontificatus fastigium evehi, diutius differre nolentes, quidquid in sacris agendis a lege, quam supra exposuimus, alienum est et vituperandum et damnandum clare aperteque censuimus. Etenim cum nihil Nobis potius sit et vehementer optemus ut virtus christianae religionis floreat et in omnibus Christifidelibus firmior sit, templi decori provideatur oportet, ubi Christicolae congregantur ut hoc virtutis spiritu ex priore fonte fruantur, quae est participatio divinorum mysteriorum atque Ecclesiae communium et solemnum precum. Frustra vero speramus super nos abundantius coeli gratiam esse descensuram, ubi nostra pietas in Deum non ut odorum suavis adscendit in coelum, sed Domino rursus dat flagella quibus olim Iesus Christus violatores e templo expulit indignos.

Itaque ne quis in medium afferat sui iuris inscitiam, et ut quaeque in interpretatione quorundam rerum cunctatio auferatur, principia, quae musicam sacram gubernant brevi exponenda esse censuimus, et hac in tabula colligenda praecipua Ecclesiae decreta malos usus in hac disciplina ad vitandos.

Certa scientia igitur et motu proprio hanc Nostram *Instructionem* in lucem edimus, quae vel *codex iuris sacrorum musicorum* et quasi lex plenitudine Nostrae Apostolicae Auctoritatis placet et mandamus ut vigeat et valeat, eamque omnes Christifideles ad litteram servant.

INSTRUCTIO DE SACRIS MUSICIS

I.

Principia generalia.

1. Musica sacra, prout pars integrans solemnis liturgiae, huius particeps est finis, qui gloriam Dei et sanctificationem Christifidelium spectat. Ipsa decus caeremoniarum ecclesiasticarum adauget, et quod eius praecipuum munus est concentu opportuno verba liturgiae exornare, ita musicis sacris haec verba intelligentiora fieri debent, quo facilius Christicolae ad fidem et religionem eccitentur, et abundantius percipiant gratiam, quae sacrorum mysteriorum propria est.

2. Ex quo evenit ut musica sacra omnibus muneribus liturgiae praedita sit, praesertim *sanctitate, bonitate formarum* quibus et *universalitas* oritur.

Sit *sancta*, eiiciat igitur e sacris profana, non tantum in se, sed etiam quoad formam qua a cantoribus proponitur.

Sit *ars cere*, ut in animis audientium illam habeat virtutem, quam Ecclesia postulat quum musicis

liturgiam societ.

Sit *universalis* hac ratione, scilicet quamvis singulis nationibus liceat in musicis sacris admittere illos praecipuos modos, qui formam earum musicae constituent, hi tamen modi legibus generalibus sacrorum musicorum subiiciantur, ne ullius alienigenae animus, eos cum audiat, perturbetur.

II.

De sacrorum musicorum generibus.

3. Hae dotes praecipue inveniuntur in cantu gregoriano, qui igitur Ecclesiae Romanae est, quem ea a maioribus accepit, et in codicibus liturgicis, volventibus aegis, fidelissime servavit, quem vero, prout est proprius, Christicolis proponit et aliquoties in liturgia praecipit, quem denique novissima studia pristinae dignitati et integritati restituerunt.

His de causis cantus gregorianus ut exemplar optimum sacrorum musicorum semper est habitus, cum vera sit haec lex: *musica compositio eo magis est sacra et liturgica, quo in modis cantum gregorianum sequitur, et eo minus templi digna est, quo magis illo optimo exemplo peccat.*

Cantus gregorianus, quem transmisit traditio, in sacris solemnibus omnino est instaurandus, et omnes pro certo habeant sacram liturgiam nihil solemnitatis amittere, quamvis hac una musica agatur. Praesertim apud populum cantus gregorianus est instaurandus, quo vehementius Christicolae, more maiorum, sacrae liturgiae sint rursus participes.

4. Quas supra exposuimus dotes, eae optime reperiuntur in classica poliphonia, praesertim Scholae Urbanae, quam XVI vertente aevo Petrus Aloysius Praenestinus ad sidera tulit, neque in posterum sibi defuit. Classica poliphonia optime exemplo totius musicae sacrae cohaeret, quod exemplum est cantus gregorianus, quam ob rem una simul cum cantu gregoriano accepta est in solemnibus liturgiis Ecclesiae, quae sunt illae *Pontificiorum musicorum* (della cappella pontificia). Instauranda est igitur et haec in maximis basilicis, in ecclesiis cathedralibus, in sacrariis seminariorum aliorumque conventuum, qui opibus florent.

5. Progredientibus artibus semper Catholica Ecclesia favit, cum cultui servire voluisset quidquid boni et pulchri, vertentibus annis, ingenium invenerit, servatis tamen legibus liturgicis. Ex quo efficitur ut et musica hodierna in ecclesiis admittatur cum sit modis suavis nec sacris liturgiis minime indigna. Tamen, quod musica hodierna finem habet profanum, curandum est ne musicorum modi hodierno stylo, qui in ecclesiis admittuntur, quid habeant théâtrale vel profanum, neve quoad formas alienos modos attingant.

6. Inter hodiernae musicae genera stylus ille theatralis ad sacra sequenda minime aptus videtur, qui nuper elapso aevo praesertim in Italia vixit. Ille vero sua ipsius natura cantui gregoriano et

classicae poliphoniae omnino repugnat, ideoque sacrorum musicorum legibus. Huius denique styli structura, modus et qui dicitur *convenzionalismo* musicae necessitatibus apte non nectuntur.

III.

De texto liturgico.

7. Ecclesia latina lingua utitur; in sacris igitur liturgiis prohibetur quidlibet vulgari sermone canere, praesertim partes variantes vel communes Missae et Officii.

8. Cum singulis liturgiis sint texta statuta, quae musicis cani possint, et ordo, hunc perturbare non licet, neve statutis textis ad libitum alia substituere, neve penitus ea amittere vel imminuere, nisi liturgicae rubricae concedant ut organum aliqua verba texti, quae in choro recitentur, substituat.

Liceat tamen more Romanae Ecclesiae canere *cantiunculam* (mottetto) in honorem SS.

Sacramenti post *Benedictus* in missa solenni. Concedimus denique ut, Missae Offertorio absoluto, brevis cantiuncula canatur super verba ab Ecclesia adprobata.

9. Textum liturgicum ut est in libris sine verborum permutatione vel repetitione et intelligibili forma Christicolis audientibus est canendum, neque dividantur verba.

IV.

De forma exteriori sacrarum compositionum.

10. Singulae partes missae et divini officii et in musicis servant quam ecclesiastica traditio eis dedit formam, quae in cantu gregoriano optime invenitur. Non eodem enim modo componitur *introitus, graduale, antiphona, psalmus, hymnus Gloria in excelsis* etc.

11. Haec praesertim sunt servanda:

a) *Kyrie, Gloria, Credo* Missae habeant unitatem compositionis texto pertinentem. Non liceat igitur *Kyrie, Gloria* etc. ita separatim componere ut singulae eorum partes perfecta musica compositio videantur et quae evelli possint vel aliis substitui partibus.

b) In solemnii recitatione Vesperarum sequendum est *Caeremoniale Episcoporum*, quod praecipit cantum gregorianum salmodiae, et concedit *musicum concentum* (musica figurata) hymno et versibus *Gloria Patri*. — Liceat tamen in quibusdam solemnitatibus cantum gregorianum et eos qui dicuntur *falsibordoni* alternis psallere aut versus simili modo apte compositos. Liceat denique aliquoties singulos psalmos musice canere, dummodo forma propria salmodiae servetur, idest dummodo cantores alternis psallere videantur modis vel novis vel e cantu gregoriano sumptis vel huic similibus. Prohibemus igitur psalmos qui dicuntur *concentus* (di concerto).

c) In hymnis Ecclesiae forma traditionis hymni servetur. Non licet ideo componere, exempli gratia,

Tantum ergo ita ut prior strophæ videatur *romanza* vel adagium et Genitori *allegro*.

d) Antiphonæ Vesperarum cantu gregoriano proponendæ sunt; quod si musice canantur videri non debent concentus melodiarum, neque cantiuncularum amplitudinem habeant.

V.

De cantoribus.

12. Præter melodias celebrantis ad altare et ministrorum, quæ cantu gregoriano semper cani debent sine organi sequentia, quæ cantus liturgici extant sunt Chori Levitarum, ideoque cantores ecclesiastici, quamvis non clerici, chori ecclesiastici munere funguntur. Musica igitur, quæ proponitur servare debet formam musicae choralis. Sed non excluditur vox, at in sacris solemnibus hæc ita non supersit ut maior pars textus liturgici hoc modo proponi videatur; videatur potius simplex indictio melodica et compositioni, ut forma choralis, strictius adhaereat.

13. Ex eodem principio sequitur ut cantores in ecclesia liturgico munere fungantur, ideoque mulieres, cum huius muneris non sint capaces, admitti non possint ad chorum vel ad musicos. Quod si igitur *voce acutiore* (soprani) vel *acuta proxima* (contralti) uti velimus, perantiquo ecclesiastico more a pueris hæc voces edantur.

14. Denique *ecclesiasticorum musicorum* (cappella di chiesa) participes tantum sint viri religione et pietate conspicui, qui pie et devote sacris cum adsint, munere, quo funguntur, digni videantur. Convenit ut cantores, dum in ecclesia canunt, induant talarem vestem et superpelliceum; quod si in orchestris palam adstantes prospicientibus sint, transennis edentur.

VI.

De organo et musicis instrumentis.

15. Quamquam Ecclesiae musica propria est illa vocalis, tamen permittitur musica cum sequentia organi. Aliquoties, servatis servandis, admitti possunt alia musica instrumenta, sed annuente Episcopo, ut *Caeremoniale Episcoporum* præcipit.

16. Quod cantus vocalis superesse debet, organus et musica instrumenta eum tantum substineant, non opprimant.

17. Non licet longa praeludia præmittere cantui vel partibus intermediis interrumpere.

18. Sonus organi in sequentiis cantus, in praeludiis, interludiis, similibus, huius instrumenti naturam non solum sequatur, sed musicae sacrae omnium qualitatum, quas supra exposuimus, particeps sit.

19. In ecclesia uti non licet *cymbalis* (pianoforte), *tympano* (tamburo), *magno tympano* (grancassa), *catillis* (piatti), *tintinnabulis* (campanelli), *similibus*.

20. Prohibetur omnino illis quae dicuntur *musica urbana* (bande musicali) in ecclesiis canere; tamen, annuente Episcopo, liceat admittere aliqua musica instrumenta vocalia, ratione perpensa, dummodo compositio et sequentia sit in stylo gravi et omnino simili stylo organi.

21. In publicis supplicationibus liceat Episcopo admittere musicam urbanam, dummodo ne haec modos profanos canat.

Est in votis musicam urbanam in his casibus tantum sequi aliquem hymnum spirituales latino vel vulgari sermone a cantoribus, vel a piis congregationibus, quae supplicationis sunt participes, praepositum.

VII.

De amplitudine musicae liturgicae.

22. Non licet ratione cantus vel soni sacerdotem ad altare longius quam caeremonia liturgica quaerit, expectare. Iuxta ecclesiastica decreta *Sanctus* Missae ante elevationem perficiatur, ideoque etiam sacerdos celebrans cantorum rationem habeat. *Gloria*, et *Credo* iuxta gregorianam traditionem brevia satis sint.

23. Generatim est omnino damnandum, ut maius usus, in sacris solemnibus liturgiam inferiorem locum habere, quasi musicorum sit ancilla, at contra tantum pars liturgiae.

VIII.

De mediis praecipuis.

24. Quae statuimus ut rite servantur, Episcopi in propria dioecesi instituant, nisi iam fecerint, *societatem* (commissione) virorum sacrae musicae expertium, qui, uti aptius Episcopi videatur, pervigilandi musicam, quae in ecclesiis canitur, munus habeant. Curent insuper ut musica optima sit, cantorum aequa viribus et semper optime canatur.

25. In seminariis clericorum et in conventibus ecclesiasticis, iuxta Tridentina decreta, magna cum diligentia et studio cantus gregorianus, quem transmisit traditio, colatur, et iuvenibus praepositi omnimodo faveant. Ubi fieri potest inter clericos *Schola Cantorum* erigatur, quae sacram poliphoniam et optimam musicam liturgicam exequat.

26. In quotidianis lectionibus liturgiae, theologiae moralis et iuris canonici, quibus imbuuntur discipuli scholae theologiae, doctores curent ut quae sacram musicam attingant, pertractent, et discipulos pulchrum artis sacrae doceant, ne clerici, studiorum cursu absoluto, his notionibus cultui

rerum ecclesiasticarum necessariis, careant.

27. Detur opera ut restituantur, saltem apud priores ecclesias, antiquae *Scholae Cantorum*, ut iam plurimis in locis actum est. Clero volenti haud difficile est has Scholas instituere etiam in ecclesiis minoribus et ruralibus, quin etiam his Scholis pueri et grandes natu facilius ad sacerdotem conveniunt suo ipsorum fructu et populi religione.

28. Curetur denique et quoque modo Scholae superiores sacrae musicae ubi iam sint provehantur et augeantur, ubi vero adhuc non sint, fiant. Oportet enim Ecclesia faveat et provideat, iuxta sacrae artis principia, cultui et humanitati suorum coriphaeorum et cantorum.

IX.

Conclusio.

29. Mandamus denique coriphaeis, cantoribus, clericis, praepositis seminariorum et conventuum ecclesiasticorum et religiosorum, parochis et rectoribus ecclesiarum, canonicis collegialibus et cathedralibus, praesertim Ordinariis ut omni modo et studio his sapientibus reformationibus faveant, iam diu optatis ab omnibusque Christifidelibus expetitis, ne Ecclesiae auctoritas contemnatur, quae eas saepe saepius proposuit, nunc vero rursus inculcat.

Ex Aedibus Vaticanis, in festo S. Caeciliae V. et M., X Kalendas Decembris, Pontificatus Nostri anno primo.

PIUS PP. X

*AAS, vol. XXXVI (1903-04), pp. 387-395.

The Holy See

PIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

AD PERPETUAM REI MEMORIAM CONSTITUTIO APOSTOLICA **DIVINI CULTUS
SANCTITATEM** DE LITURGIA DEQUE CANTU GREGORIANO ET
MUSICA SACRA COTIDIE MAGIS PROVEHENDIS.

Divini cultus sanctitatem tuendi cum Ecclesia a Conditorum Christo munus acceperit, eiusdem est profecto, salva quidem Sacrificii et sacramentorum substantia, ea praecipere — caerimonias nempe, ritus, formulas, preces, cantum — quibus ministerium illud augustum et publicum optime regatur, cuius peculiare nomen est Liturgia, quasi actio sacra praecellenter. Atque res utique sacra est liturgia; per eam enim ad Deum evehimur ipsique coniungimur, fidem nostram testamur nosque gravissimo ei obligamur officio ob accepta beneficia et auxilia, quibus perpetuo indigemus. Hinc intima quaedam necessitudo inter dogma et liturgiam sacram, itemque inter cultum christianum et populi sanctificationem. Quapropter Caelestinus I fidei canonem expressum esse censebat in venerandis liturgiae formulis; ait enim: «*legem credendi lex statuat supplicandi. Cum enim sanctarum plebium praesules mandata sibimet legatione fungantur, apud divinam clementiam humani generis agunt causam, et tota secum Ecclesia congeminante postulant et precantur*» (*Epist. ad episcopos Galliarum, Patrol. Lat., L, 535*).

Quae communes supplicationes primum *opus Dei*, deinde *officium divinum* appellatae, quasi debitum cotidie Deo solvendum, noctu dieque olim fiebant, magna quidem christianorum frequentia. Ac mirum quantum iam inde ab ipsa antiquitate temporum ingenuae illae cantilenae, quae sacras preces actionemque liturgicam exornabant, ad fovendam in populo pietatem contulerunt. Namque in veteribus praesertim basilicis, ubi episcopus, clerus populusque divinas laudes alterne concinebant, non parum liturgici cantus eo valere ut plurimi ex barbaris ad christianum civilemque cultum, historia teste, adducerentur. In templis catholicae rei oppugnatores altius sanctorum communionis dogma didicerunt; quamobrem Valens imperator, arianus, prae divini mysterii maiestate, a S. Basilio peracti, stupore quodam insolito correptus, animo deficiebat; ac Mediolani S. Ambrosius ab haereticis arguebatur se turbas liturgicis cantibus fascinare, quibus quidem percussus Augustinus consilium cepit Christi fidem amplectendi. In ecclesiis deinde, ubi ex tota fere civitate chorus ingens fiebat, opifices, aedium fabri, pictores, sculptores, litterarum ipsi studiosi, per liturgiam ea theologiarum rerum cognitione imbuebantur, quae hodie ex illius aetatis mediae monumentis tantopere elucet.

Ex his intelligitur cur Romani Pontifices tantam adhibuerint sollicitudinem in liturgia tutanda et custodienda; et quemadmodum tam multa erat eis cura in dogmate aptis verbis exprimendo, ita liturgiae sacrae leges ordinare, tueri et ab omni adulteratione praeservare studuerint. Itemque patet cur Sancti Patres liturgiam sacram (*seu supplicandi legem*) verbis scriptisque commentati sint; et Tridentinum Concilium voluerit eam esse christiano populo exponendam et explicandam. Quod vero ad nostra haec tempora attinet, Pius X, abhinc annos XXV, in praescriptionibus illis *Motu Proprio* promulgandis, quae ad cantum gregorianum et musicam sacram pertinent, hoc in primis sibi proposuit ut scilicet christianum spiritum in populis excitaret et aleret, ea sapienter removendo quae templi sanctitudinem maiestatemque dedecerent. Etenim ob eam causam ad aedes sacras fideles conveniunt ut pietatem inde, tamquam ex praecipuo fonte, hauriant, veneranda Ecclesiae mysteria ac publicas sollemnesque preces actuose participando. Permagni igitur interest quidquid est liturgiae ornamentum normis quibusdam praeceptisque Ecclesiae contineri, ut artes reapse, velut par est, quasi ancillae nobilissimae divino cultui inserviant; quod quidem nedum in detrimentum, in maiorem potius dignitatem splendoremque ipsarum artium quae in sacris locis adhibentur certe cedit. Idque mirum sane in modum in musica sacra effectum est: ubicumque enim praescriptiones illae diligenter sunt in usum deductae, ibidem cum lectissimae artis venustates reviviscere, tum religiosi spiritus late florere coeperunt; propterea quod populus christianus, liturgico sensu altius imbutus, et eucharisticum ritum et psalmodiam sacram et supplicationes publicas participare impensius consuevit. Quod Nos quidem ipsi tum iucunde experti sumus, cum, primo Pontificatus Nostri anno, ingens clericorum chorus ex omni natione liturgiam sollemnem, quam in Vaticana Basilica celebravimus, gregoriano cantu nobilitavit.

Iam vero dolendum hic est quibusdam in locis eas leges sapientissimas plene non fuisse in usum deductas; ideoque optatos fructus inde perceptos non esse. Namque probe novimus vel dictitasse aliquos se eis legibus non teneri quae tam sollemniter edictae fuerant; vel nonnullos, primum quidem iisdem paruisse, sed pedetentim ei musicae generi indulsisse quod est omnino a templis arcendum; vel denique alicubi, curo praesertim saecularia sollemnia in memoriam celebrarentur musicorum illustrium, causam inde quaesitam esse quaedam opera in templo exsequendi quae, quamvis praeclara, cum sacri loci et liturgiae sanctitati non congruerent, in ecclesiis nequaquam erant adhibenda.

At tamen, quo clerus populusque eis legibus et praescriptionibus, quae sancte, inviolateque in Ecclesia universa servandae sunt, religiosius pareat, nonnulla haec adiicere placet, quae nempe hoc XXV annorum spatio experiendo didicimus. Idque eo libentius Nos facimus quod hoc anno non solum musicae sacrae restorationis, quam diximus, recordatio, sed etiam memoria monachi illius Guidonis Arretini celebrata est; qui, cum circiter abhinc annos nongentos, Romani Pontificis iussu, in Urbem venisset, ingeniosum illud suum inventum protulit, quo liturgici cantus, iam inde ab antiquitate traditi, et facilius evulgarentur, et, ad Ecclesiae artisque ipsius utilitatem ac decus, integre servarentur in posterum. In Lateranis aedibus, ubi antea S. Gregorius Magnus, monodiae sacrae thesauro — hereditate quidem monumentoque Patrum — collecto, digesto et aucto, *Scholam* illam percelebrem, ad veram liturgicorum cantuum interpretationem perpetuandam, tam

sapienter constituerat, Guido monachus experimentum egit mirifici sui inventi, coram romano clero ipsoque Pontifice Maximo; qui, rem eximie probando meritaque laude proseguendo, hoc effecit ut eadem innovatio longe lateque paulatim propagaretur, atque omne musicae artis genus magnum inde caperet incrementum. Omnibus igitur Episcopis atque Ordinariis, quibus quidem, cum sint liturgiae custodes, de sacris artibus in ecclesiis cura esse debet, nonnulla hic Nos commendare volumus, quasi optatis respondentes, quae ex tot musicis congressionibus, praecipueque ex recentiore conventu, Romae habito, Nobis significarunt non pauci sacri Pastores ac studiosissimi rei huius praecones, quos omnes merita hic laude honestamus; eademque, ut infra, efficacioribus viis rationibusque propositis, ad effectum deduci iubemus.

I. Quicumque sacerdotio initiari cupiunt, non modo in Seminariis sed etiam in religiosorum domibus, iam inde a prima aetate cantu gregoriano et musica sacra imbuantur; propterea quod facilius tum ea perdiscunt, quae ad modulationes sonosque pertinent; et vocis vitia, si fortasse habeant, eradicare vel saltem corrigere queunt, quibus quidem postea, adultiores aetate, mederi prorsus non possent. Ab ipsis primordiorum scholis institutio cantus et musicae incipienda est, ac deinde in gymnasio et lycaeum continuanda; ita enim qui sacros ordines suscepturi sunt, cum iam cantus periti sensim sine sensu facti sint, in theologicorum studiorum curriculo, sine ullo quidem labore ac difficultate, altiore illa disciplina institui poterunt quam verissime *aestheticam* dixeris monodiae gregorianae ac musicae artis, polyphoniae atque organi, quamque clerum pernoscere omnino decet.

II. Esto igitur in Seminariis ceterisque studiorum domiciliis, utrique clero recte conformando, brevis quidem sed frequens ac paene cotidiana cantus gregoriani et musicae sacrae lectio vel exercitatio; quae si liturgico spiritu peragatur, solatium potius quam onus, post severiorum disciplinarum studium, alumnorum animis afferet. Auctior ita pleniorque utriusque cleri in liturgica musica institutio id certe efficiet ut ad dignitatem priscam splendoremque *chorale officium* restituatur, quod pars est divini cultus praecipua; itemque ut *scholae et capellae musicorum*, quas vocant, ad veterem gloriam revocentur.

III. Quicumque in *basilicis aedibusque cathedralibus, collegiatis et conventualibus religiosorum* cultum moderantur et exercent, iidem totis viribus contendunt ut rite, id est ad Ecclesiae praescripta, *chorale officium* instauretur; neque id solum quod ad commune praeceptum spectat divini officii peragendi *digne semper, attente ac devote*, sed etiam quantum ad canendi artem attinet; in psallendo enim, et iusta tonorum ratio curanda est una cum mediis suis numeris clausulisque ad sonum exquisitis, et congruens ad asteriscum mora, et plena denique concordia illa in psalmodicis versiculis hymnorumque strophis conclamandis. Quae si egregie efficiantur, omnes rite psallentes, cum suorum animorum in adorando Deo unitatem mirifice ostendant, tum, in moderata duarum chori partium vice, sempiternam illam Seraphim laudem, qui clamabant alter ad alterum: «*Sanctus, Sanctus, Sanctus*» aemulari videntur.

IV. Ne quis autem in posterum faciles excusationes prae texat ut ab officio Ecclesiae legibus

parendi liberatum se existimet, ordines canonicorum omnes ac religiosas eaedem communitates de his rebus in statis coetibus agant; et quemadmodum olim cantor erat seu rector chori, ita in posterum in canonicorum et religiosorum choris aliquis eligatur peritus, qui cum liturgiae cantusque choralis normas in usum deducendas curet, tum singulorum vel chori universi vitia emendet. Quo in genere praetereundum non est, ex veteri constantique Ecclesiae disciplina atque ex ipsis capitularibus constitutionibus quae adhuc vigent, quotquot ad chorale officium tenentur, eos omnes saltem cantum gregorianum rite pernoscere oportere. Cantus vero gregorianus, in ecclesiis omnibus cuiusvis ordinis adhibendus, is est qui ad veterum codicum fidem restitutus, ab Ecclesia in editione authentica, vaticanis typis, iam propositus est.

V. *Capellas* etiam *musicorum* iis omnibus ad quos spectat commendatas hic volumus, utpote quae, decursu temporum, in antiquarum *scholarum* locum suffectae, eo pacto in basilicis maioribusque templis constitutae sint ut polyphonicam praecipue musicam ibidem efficerent. Quam quidem ad rem, merito *polyphonia* sacra post gregorianum cantum altero loco haberi solet: ideoque vehementer Nos cupimus ut *capellae* huiusmodi, quemadmodum a saeculo XIV ad saeculum XVI floruerunt, ita hodie illic maxime renoventur ac revirescant ubi divini cultus frequentia et amplitudo maiorem cantorum numerum exquisitioremque eorum delectum postulant.

VI. *Scholae puerorum*, non modo apud maiora templa et cathedrales, sed etiam penes minores et paroeciales aedes excitentur; pueri autem a *capellarum* magistris ad recte canendum instituuntur ut ipsorum voces, iuxta veterem Ecclesiae morem, virorum choris sese adiungant, maxime cum in polyphonica musica, ut olim, adhibendae sint pro suprema voce, quae cantus appellari consuevit. Ex eorum numero, saeculo praesertim XVI, polyphoniae auctores peritissimi, uti est compertum, prodire, quos inter omnium facile princeps Ioannes ille Petrus Aloisius Praenestinus.

VII. Quoniam vero didicimus tentari alicubi ut quoddam musicae genus resumatur, sacrorum officiorum perfunctioni haud omnino congruens, praesertim ob immoderatiorem instrumentorum usum, Nos quidem hic profiteamur cantum cum symphonia coniunctum nullo modo ab Ecclesia tamquam perfectiorem musicae formam rebusque sacris aptiorem haberi; etenim magis quam instrumenta, vocem ipsam in sacris aedibus resonare decet: vocem nempe cleri, cantorum, populi. Neque est autem putandum incremento musicae artis Ecclesiam obsistere, quod instrumente cuilibet humanam vocem anteponat; siquidem nullum instrumentum, quamvis eximium atque perfectum, in exprimendis animi sensibus humanam vocem superare potest, tum maxime cum ipse animus ea utitur ut preces et laudes ad omnipotentem Deum extollat.

VIII. Est quidem Ecclesiae proprium musicum instrumentum a maioribus traditum, *organum*, ut aiunt; quod, ob miram quandam granditatem maiestatemque, dignum habitum est ut cum liturgicis ritibus coniungeretur, sive cantum comitando, sive, silente choro, ad praescripta, harmonias suavissimas eliciendo. At vero in hoc etiam illa vitanda est sacri et profani permixtio, quae causa cum fabrorum qui organa conficiunt, tum modulatorum quorundam qui novissimae musicae portentis indulgent, huc demum evaderet ut de ipso ad quem destinatur fine mirificum hoc

instrumentum deflecteret. Equidem ad liturgiae normas Nosmet ipsi optamus ut quaecumque ad organum spectant nova semper incrementa capiant; sed temperare Nobis non possumus quin conqueramur quod, uti olim aliis musicae formis quas merito Ecclesia prohibuit, ita hodie novissimis sane formis tentetur ut in templum profani spiritus invehantur; quas quidem formas, si gliscere inciperent, facere non posset Ecclesia quin omnino damnaret. Personent in templis ii tantum organi concentus qui maiestatem loci referant ac rituum sanctitudinem redoleant; hoc enim pacto ars tum fabrorum in construendis organis, tum musicorum in eisdem adhibendis, revirescet ad liturgiae sacrae efficax adiumentum.

IX. Quo autem actuosius fideles divinum cultum participant, cantus gregorianus, in iis quae ad populum spectant, in usum populi restituatur. Ac revera pernecesse est ut fideles, non tamquam extranei vel muti spectatores, sed penitus liturgiae pulchritudine affecti, sic caerimoniis sacris intersint — tum etiam cum pompae seu processiones, quas vocant, instructo cleri ac sodalitatum agmine, aguntur — ut vocem suam sacerdotis vel scholae vocibus, ad praescriptas normas, alternent; quod si auspiciato contingat, iam non illud eveniet ut populus aut nequaquam, aut levi quodam demissoque murmure communibus precibus, liturgica vulgarive lingua propositis, vix respondeat.

X. In hoc utriusque cleri industria desudet, praeestantibus quidem Episcopis et locorum Ordinariis, ut, per se vel per alios rei peritos, liturgicam musicamque populi institutionem curent, utpote cum doctrina christiana coniunctam. Quod quidem facilius efficietur scholas praecipue, pia sodalicia ceterasque consociationes liturgicis cantibus instruendo; religiosorum autem, sororum ac piarum feminarum communitates alacres sint ad hunc finem assequendum in variis institutis quae sibi ad educandum et erudiendum concredita sunt. Itemque valde ad hanc rem valituras esse confidimus eas societates quae in nonnullis regionibus, ecclesiasticis auctoritatibus obsequentes, musicam sacram ad Ecclesiae leges restaurare contendunt.

XI. Ad haec omnia, quae sperantur, adipiscenda peritis magistris iisdemque frequentissimis omnino opus est. Quo in genere, Scholis et Institutis illis, passim per catholicum orbem conditis, debitas laudes tribuimus; siquidem disciplinas huiusmodi diligenter docendo, praeceptores optimos idoneosque effingunt. Sed maxime memorare hoc loco ac dilaudare placet *Pontificiam Scholam musicae sacrae altius tradendae*, quae inde ab anno MCMX in Urbe a Pio X constituta est. Hanc Scholam, quam deinde proximus decessor Noster Benedictus XV studiose provexit novaque sede donavit, Nos quoque peculiari quodam favore prosequimur, tamquam pretiosa Nobis hereditate a duobus Pontificibus relictam, eandemque idcirco Ordinariis omnibus magnopere commendatam volumus.

Equidem probe novimus ea omnia, quae supra mandavimus, quantum studii postulant ac laboris. At vero quis ignorat quam multa opera quamque magno artificio confecta, nullis devicti difficultatibus, maiores nostri posteritati tradiderint, utpote qui pietatis studio ac liturgiae spiritu imbuti essent ? Neque id mirum: quidquid enim ab ipsa, quam Ecclesia vivit, interiore vita

proficiscitur, mundi huius perfectissima quaeque transcendit. Difficultates coepti huius sanctissimi animos Ecclesiae Antistitem excitent atque erigant nedum infringant; qui voluntati Nostrae concorditer omnes constanterque obsequentes, operam navabunt Summo Episcopo episcopali suo munere dignissimam.

Haec edicimus, declaramus, sancimus, decernentes Apostolicam hanc Constitutionem firmam, validam et efficacem semper esse ac fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri atque obtinere, contrariis quibusvis non obstantibus. Nulli igitur hominum liceat hanc Constitutionem a Nobis promulgatam infringere vel eidem temerario ausu contraire.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, in quinquagesimo sacerdotii Nostri natali, die XX mensis Decembris anno MCMXXVIII, Pontificatus Nostri septimo.

FR. ANDREAS Card. FRÜHWIRTH, <i>Cancellarius S. R. E.</i>	CAMILLUS Card. LAURENTI, <i>S. R. C. Pro Praefectus</i>
--	--

Joseph Wilpert, *Decanus Collegii Protonotariorum Apost.*
Dominicus Spolverini, *Protonotarius Apostolicus.*

*A.A.S., vol. XXI (1929), n. 2, pp. 33-41.

PIUS X.

MOTU PROPRIO O OBNOVĚ
POSVÁTNÉ HUDBY Z 22. LISTOPADU
ROKU 1903.

PIUS XI.

KONSTITUCE O LITURGII,
GREGORIÁNSKÉM ZPĚVU
A POSVÁTNÉ HUDBĚ
Z 20. PROSINCE ROKU 1928.

V P R A Z E

TISKL K. KISCH-TROJAN V NOVÝCH BENÁTKÁCH
NÁKLADEM „EDITIO CYRIL“, PRAHA II. NÁRODNÍ TŘ. 6.

1 9 3 8

3 Kč

PIUS X.

MOTU PROPRIO O OBNOVĚ
POSVÁTNÉ HUDBY Z 22. LISTOPADU
ROKU 1903.

PIUS XI.

KONSTITUCE O LITURGIÍ,
GREGORIÁNSKÉM ZPĚVU
A POSVÁTNÉ HUDBĚ
Z 20. PROSINCE ROKU 1928.

V P R A Z E

TISKL K. KISCH-TROJAN V NOVÝCH BENÁTKÁCH
NÁKLADEM „EDITIO CYRIL“, PRAHA II. NÁRODNÍ TŘ. 6.

1 9 3 8

MOTU PROPRIO
O OBNOVĚ POSVÁTNÉ HUDBY
Z 22. LISTOPADU R. 1903.

SV. OTEC PIUS X.

I. Instrukce o posvátné hudbě.

I. Všeobecné zásady.

1. Posvátná hudba, jakožto podstatná součást slavnostní liturgie, má s ní společný hlavní cíl, slávu Boží a posvěcení a vzdělání věřících. Přispívá k zvětšení krásy a skvělosti obřadů církevních, a jako základním úkolem jejím jest přiodívati vhodnou melodií liturgický text, jenž uvádí se na mysl věřícím, tak jejím vlastním účelem jest, dodávati textu větší účinnosti, aby věřící takto snáze byli roz-níceni k nábožnosti a způsobilejší sbíratí plody milosti ze svatosvatých tajemství.

2. Dlužno tudíž, aby posvátná hudba měla do sebe v nejlepším stupni vlastnosti, jež jsou vlastnostmi liturgie, a to především svatost a dobrost forem, odkud sama sebou vyplývá další její povaha, a to všeobecnost.

Budiž s v a t á, tedy prosta všeliké světskosti, netoliko sama v sobě, nýbrž i ve způsobu, jakým se podává od účinkujících.

Budiž pravým uměním, neboť nemožno, aby jinak měla na ducha posluchačova oné působivosti, již zamýšlí Církev dosíci, přibírajíc umění zvukové do své liturgie.

Ale budiž zároveň všeobecná v tom smyslu, že třebaš dovoleno jest jednotlivým národům užívatí při skladbách kostelních oněch zvláštních forem, v nichž jest jaksi samostatný ráz jejich národní hudby, přece budtež formy ty takovým způsobem podřízeny hlavním rysům posvátné hudby, aby u někoho z jiného národa při poslouchání nezanechaly dojmu nedobrého.

II. Druhy posvátné hudby.

3. S vlastnostmi těmi setkáváme se v nejvyšším stupni při chorálu gregoriánském, jenž jest proto vlastním zpěvem Církve Římské, jediným zpěvem, jejž zdědila po praotcích, jejž žárlivě strážila po dlouhá staletí ve svých knihách liturgických, jejž jako svůj přímo předkládá věřícím, jejž v některých částech liturgie výhradně předpisuje, a jemuž nejnovější studie tak šťastně navrátily bývalou jeho ryzost a čistotu.

Z těchto důvodů byl zpěv gregoriánský vždycky pokládán za nejvyšší vzor posvátné hudby, a možno stanoviti vším právem tento generální zákon: hudební skladba chrámová jest tím posvátnější a

liturgičtější, čím více blíží se svému chodem, invencí a chutí melodii gregoriánské, a tím méně hodna jest chrámu, čím nesrovnalejší shledává se s tímto nejvyšším vzorem.

Starobylý zpěv gregoriánský, tradicí dochovaný, dlužno tedy hojně znovu zaváděti v úkony bohoslužebné, a buďtež si všichni toho pevně vědomi, že žádný úkon církevní nepozbude na své slavnostnosti, i když nebude doprovázen jinou hudbou než jenom touto.

Obzvláště budiž bedlivě zaváděn zpěv gregoriánský mezi lid, aby věřící zase byli činněji účastni církevních obřadů, jak bývalo za starodávna.

4. Vlastnosti řečené má do sebe taktéž v nejlepším stupni klassická polyfonie, zvláště Školy Římské, jež ve století 16. dosáhla vrcholu své dokonalosti dílem Petra Aloise Palestriny, a i nadále plodila skladby výtečné hodnoty liturgické i hudební. Klassická polyfonie blíží se velmi nejvyššímu vzoru veškeré posvátné hudby, zpěvu gregoriánskému a z toho důvodu zasloužila, aby byla spolu se zpěvem gregoriánským přibrána k nejslavnostnějším výkonům Církve, jako jsou výkony kapely papežské. Dlužno tedy, aby i ona zavedla se hojně do obřadů církevních, zvláště v nej přednějších basilikách, v chrámech katedrálních, kostelech seminárních a jiných ústavů církev-

ních, kdež nebývá nedostatek potřebných pomůcek.

5. Církev vždycky uznávala pokrok v umění a přála mu, připouštějíc k bohoslužbě vše, co dobrého a krásného uměl vynaléztí genius staletími, dbajíc ovšem vždy zákonů liturgických. Proto i hudba moderní jest připuštěna do kostela, ský-tá-li i ona děl takové hodnoty, vážnosti a přisncsti, že nikterak nejsou nedůstoj-na úkonů liturgických.

Přece však, jelikož hudba moderní da-la se většinou do služeb světských, bude třeba s největší bedlivostí přihlížeti k to-mu, aby hudební skladby slohu moderního, jež se připouštějí do kostela, neměly do sebe nic světského, aby nepřipomínaly mo-tivů divadelních, a aby nebyly ani ve svých formách vnějších vytvořeny na způsob kusů světských.

6. Mezi rozličnými druhy moderní hud-by nejméně vhodným k doprovodu úko-nů bohoslužebných jest sloh divadelní, jenž právě v minulém století byl v největším rozmachu, zvláště v Itálii. Tento svou po-vahou stojí v nejtuzším odporu ke zpěvu gregoriánskému a klassické polyfonii a tudíž k nejdůležitějšímu zákonu všeliké dobré posvátné hudby. Ba i vnitřní stav-ba, rytmus a tak řečený konvencio-nalism tohoto stylu neodpovídají, leč špatně, požadavkům pravé hudby litur-gické.

II. Liturgický text.

7. Vlastním jazykem Církve Římské jest latina. Jest tudíž zapovězeno při slavných obřadech liturgických zpívati řečí lidovou ať cokoliv; tím více tedy, zpívati lidovou řečí střídavé nebo společné části mše nebo officia.

8. Jelikož jsou pro každý úkon liturgický určeny texty, které lze předváděti v hudbě, a pořádek, v němž dlužno je předváděti, není dovoleno ani mísiti tento pořádek, ani zaměňovati předepsané texty libovolnými jinými nebo vynechávati je zcela neb i jen částečně, nepřipouštějí-li rubriky liturgické, aby se některé verše textu vyplnily varhanami, zatím co se jen v kůru recitují. Toliko jest dovoleno podle obyčeje Římské Církve zpívati vložku (motetto) k Nejsv. Svátosti po Benediktusí při slavné mši. Též jest dovoleno, když dozpívá se předepsané offertorium mešní, přednésti v čase zbývajícím krátkou vložku na slova Církví schválená.

9. Liturgický text dlužno zpívati jak jest v knihách, bez záměn a přesmykování slov, bez nepřislušných opakování, bez kouskování slabik, a vždy naslouchajícím věřícím srozumitelně.

III. Vnější forma posvátných skladeb.

10. Jednotlivé části mše a officia zachovejtež také hudebně onu ideu a formu, již jim dala církevní tradice a již shledáváme velmi dobře vystiženu ve zpěvu gregorianském. Liší se tedy způsob skladby *introitu*, *graduale*, *antifony*, *žalmu*, *hymnu*, *Gloria in excelsis* a pod.

11. V jednotlivostech dbáti jest následujících pravidel:

a) V mešním *Kyrie*, *Gloria*, *Credo* atd. budiž zachována jednotu skladby, vlastní jejich textu. Není tedy dovoleno skládati je v samostatné kusy, takže by každý z těchto kusů byl hudební skladbou úplnou a takovou, jež by se mohla od ostatního oddělití a nahradití jinou.

b) Při zpívaných Nešporách budiž řádně zachováno pravidlo *Ceremonialu biskupského*, předpisující chorál gregoriánský pro žalmy a připouštějící hudbu figurální pro verše *Gloria Patri* a pro hymnus.

Bude však dovoleno při větších slavnostech střídati zpěv gregoriánský v kůru s tak zv. *falsibordony* nebo s verši podobným způsobem vhodně složenými.

Bude také lze dovoliti někdy, aby jednotlivé žalmy předváděly se celé v hudbě, jen když ve skladbách takových zachována jest vlastní forma žalmu, to jest když skladba, vytvořená na motivy nové nebo na motivy vzaté ze zpěvu gregoriánského,

nebo podle něho napodobené, činí dojem žalmu, střídavě přednášeného.

Jsou tedy navždy vyloučeny a zakázány žalmy řečené koncertní.

c) V hymnech církevních zachována buď obyčejná forma hymnu. Není tudíž dovoleno skládati na př. *Tantum ergo* tak, aby první sloka jevila se romancí, kavatinou, adagiem, *Genitori* pak allegrem.

Antifony nešporní dlužno zpravidla přednáseti vlastní jejich gregoriánskou melodií. Jestliže by však v některém obzvláštním případě zpívaly se hudebně, nesmějí míti nikdy formy melodie koncertní ani délky motetta nebo kantáty.

IV. Zpěváci.

12. Kromě zpěvů, které příslušejí knězi sloužícímu u oltáře a přísluhujícím, a kteréž vždy dlužno zpívatí jen melodií gregoriánskou beze všeho průvodu varhan, všechn ostatní zpěv liturgický náleží kůru levitů, proto zastupují vlastně zpěváci kostelní, i když jsou laici, chór církevní. Pročež dlužno, aby hudba a zpěv jejich aspoň z největší části zachovával povahu hudby chórové.

Tím se nerozumí, že by byl veskrze vyloučen hlas solový. Nesmí však nikdy při výkonech převládati tak, aby většina textu liturgického tímto způsobem byla předvedena; spíše mějž povahu prostého

naznačení nebo náběhu melodického a buď těsně připjat k ostatní skladbě po způsobu chorálu.

13. Z téže zásady plyne, že zpěváci mají v Církvi pravý úřad liturgický, a že tedy osoby ženské, jsouce nezpůsobilými k takovému úřadu, nesmějí býti připuštěny, aby účinkovaly v choru nebo sboru hudebním. Chce-li se tudíž užiti hlasů sopránových nebo altových, budtež k tomu vzati hoši, podle starého obyčeje Církve.

14. Konečně připustiti lze k účinkování v kůru kostelním toliko osoby osvědčené zbožnosti a počestného života, které svým skromným a nábožným chováním při úkonech liturgických ukazují se hodnými svatého úřadu, jež vykonávají. Jest rovněž záhodno, aby zpěváci, když zpívají v kostele, byli oblečení v úbor církevní, talár a rochetu, a vystaveno-li jest místo, kde se zpívá, zrakům lidu, aby byli chráněni mřížovím.

V. Varhany a nástroje.

15. Třebas vlastní hudbou církevní jest hudba jen vokální, přece jest dovolena také hudba s průvodem varhan. V některých zvláštních případech, v povinných mezích a s příslušnými ohledy, lze také připustiti jiné nástroje, ale nikdy bez zvláštního povolení biskupova — podle předpisu Biskupského Ceremonialu.

16. Jelikož dlužno, aby zpěv stál vždycky v popředí, varhany nebo jiné nástroje ať prostě jej podporují a nikdy nepotlačují.

17. Není dovoleno předesílati zpěvu dlouhé přede hry nebo přerušovati jej kusy meziher.

18. Hra na varhany při doprovodech zpěvu, v přede hrách, mezihrách a pod. netoliko řídí se vlastním rázem tohoto nástroje, nýbrž měžž do sebe všechny vlastnosti, jež má pravá hudba posvátná, o nichž jsme svrchu mluvili.

19 Zakazuje se v kostele užívati klavíru jakož i nástrojů hřmotných nebo rozmarňých jako bubnu, bubínku, talířů, zvonků a pod.

20. Přísně se zapovídá tak řečeným hudebním kapelám hráti v kostele; jen v některých zvláštních případech se svolením biskupovým, smí se připustiti omezený výbor dechových nástrojů, rozumný a poměrný k prostoru, je-li ovšem skladba a doprovod psán ve slohu vážném, případném a podobném vesměs doprovodu varhan.

21. Při průvodech mimo chrám smí biskup připustiti hudební kapelu, nehrají-li se však nikterak kusy světské. Bylo by žádoucí, aby se při takové příležitosti hudební výkony omezily na doprovod nějaké duchovní písně latinské nebo lidové, přednášené zpěváky nebo zbožnými družinami, jež účastní se průvodu.

VI. Délka hudby liturgické.

22. Není dovoleno, aby pro zpěv nebo hru bylo knězi u oltáře čekati déle než vyžaduje obřad liturgický. Podle předpisů církevních má Sanktus při mši sv. býti dozpíváno před pozdvihováním, pročež celebrant nechť má v této chvíli ohled na zpěváky. Gloria a Kredo, podle tradice gregoriánské, mají býti poměrně krátké.

23. Všeobecně jest odsouditi jakožto nejhorší zlořád, aby při úkonech církevních liturgie jevila se podružnou a jakoby podřízenou hudbě, ana hudba jest jenom částí liturgie a její pokornou služkou.

VII. Zvláštní opatření.

24. Aby přísně bylo vykonáno vše, co zde stanoveno, zřídtež biskupové, jestliže již tak neučinili, ve svých diecésích zvláštní komisi z osob pro věci posvátné hudby vpravdě kompetentních, kterýmž způsobem, jež uznají nejvhodnější, budiž svěřen úkol bdíti nad hudbou v jejich chrámech. Dbejtež nejen, aby hudba byla v sobě dobrá, ale aby také odpovídala silám zpěvákův a byla vždy dobře předváděna.

25. V seminářích klerikův a v ústavech církevních podle předpisů tridentských nechť pěstují všichni bedlivě a s láskou

zpěv gregoriánský, jak jej tradice dochovala, a představení nešetřte v této věci povzbuzováním i pochvalou svých pořízených jinochů. Taktéž, kde to jest možno, budiž pečováno o zřízení Pěvecké školy mezi kleriky, jež by prováděla posvátnou polyfonii a dobrou hudbu liturgickou.

26. Při řádných čteních liturgie, morálky a práva církevního studujícím theologie, nebudiž opomíjeno dotýkati se momentů, jež zvláště směřují k základům a zákonům posvátné hudby a budiž nauka ta doplňována přednáškami zvláštními o estetice posvátného umění, aby klerikové nevycházeli ze semináře postrádající všech těchto poznatků k úplnému vzdělání církevnímu jistě potřebných.

27. Budiž pečováno, aspoň u hlavních chrámů, o obnovu starých Škol pěveckých, jak již stalo se skutkem na velmi četných místech s nejlepším zdarem. Není nesnadno horlivému kněžstvu zavésti takové Školy i při kostelech menších a venkovských, ba nalezne v nich velmi snadnou pomoc, jak shromáždit k sobě mládež i dospělé s vlastním užitkem a vzděláním lidu.

28. Budiž dbáno, aby se udržovaly a zvelebovaly v každém směru vyšší školy posvátné hudby kde již existují, a zakládány, kde jich dosud není. Jest velmi důležité, aby Církev sama starala se o

vyučení svých rektorů, varhaníků i zpěváků, podle pravých zásad posvátného umění

X. Závěr.

29. Na konec nabádáme ředitele kůrů, zpěváky, osoby duchovní, představené seminářů, ústavů církevních a řeholních řádů, faráře a správce chrámů, kanovníky kolegiátní a sídelní, a především biskupy, aby napomáhali se vší horlivostí těmto moudrým opravám, po nichž dlouhý čas se toužilo a všichni jednosvorně se jich dovolávali, aby nepadlo tak opovržení na samu autoritu Církevní, jež mnohokrát je předložila a nyní znovu je vštěpuje.

Dáno z Našeho Paláce Apoštolského ve Vatikáně, v den Panny a Mučednice sv. Cecilie, 22 listopadu 1903, Pontifikátu Našeho léta prvního.

PIUS PP. X.

Dekret posvátné kongregace obřadů o obnově posvátné hudby.

U r b i e t o r b i .

Jeho Svatost Pán náš Papež Pius X. Motu proprio ze dne 22. listopadu 1903 ve formě Instrukce o posvátné hudbě uvedl šťastně ctihodný zpěv gregoriánský podle nejstarších rukopisů v jeho věrnou podobu, v jaké se jím zpívalo kdysi v chrámech, a zároveň shrnul nejdůležitější předpisy na zvelebení nebo obnovu svatosti a důstojnosti hudby chrámové v jediný celek, jemuž jakožto Zákonník u posvátné hudby z plnosti Svě Apoštolské Moci udělití ráčil platnost zákona pro veškerou Církev. Pročež také přesvatý Pán náš touto Kongregací Posvátných Obřadů poroučí a rozkazuje, aby Instrukce ta všemi chrámy byla přijata a co nejsvědomitěji zachovávána, přes jakákoliv privilegia a exempce, i mimořádné, jako jsou privilegia a exempce povolené Apoštolskou Stolicí velikým basilikám římským, zvláště pak velesvatému chrámu Lateránskému. Odvolávajíce také privilegia či doporučení, jimiž jaké-

- koliv jiné novější formy zpěvu liturgického, které pro jisté okolnosti a poměry časové Apoštolskou Stolicí a touto Posvátnou Kongregací se zaváděly, ráčila Jeho Svatost milostivě dovoliti, aby ony novější formy liturgického zpěvu ve chrámech, v nichž byly již zavedeny, směly býti ponechány a smělo se jimi zpívati, dokud, a to co možná nejdříve, nebudou nahrazeny ctihodným zpěvem gregoriánským podle nejstarších rukopisů. Přes jakákoliv ustanovení tomu odporující.

O tom všem přesvatý Pán náš Pius papež X. kázal této Kongregaci posvátných Obřadů vydati přítomný dekret.

Dne 8. ledna 1904.

SERAFIN kard. CRETONI,
P. K. O. PREFEKT.

L. † S.

DIOMEDES PANICI,
P. K. O. SEKRETÁŘ.

KONSTITUCE APOŠTOLSKÁ
O LITURGIÍ,
O ZPĚVU GREGORIANSKÉM
A HUDBĚ CÍRKEVNÍ
A
JEJICH USTAVIČNÉM ZVELEBOVÁNÍ
ZE DNE 20. PROSINCE R. 1928.

SV. OTEC PIUS XI.

Konstituce apoštolská

o liturgii, o zpěvu řehořském (chorálu) a hudbě církevní a jejich ustavičném zvelebování.

PIUS, biskup
služebník sluhů Božích na věčnou pamět.

I. Díl historický.

§. 1. Liturgie, dogma a umění.*)

Protože církev obdržela od svého Zakladatele úkol, aby hájila posvátnost bohoslužby, přísluší jí zajisté, zachovávajíc o všem podstatu oběti a svátostí, aby nařizovala — totiž obřady, ritus, formule, modlitby, zpěv — čím by se ona vznešená a veřejná služba co nejlépe pořádala, je-

*) Nadpisy a rozdělení, jehož v originále není, jsou přidány k lepšímu přehledu celé látky.

jíž vlastní jméno je liturgie, to jest posvátná služba v nejvlastnějším slova smyslu. A věru, jest liturgie něčím posvátným; neboť liturgií k Bohu se povznášíme a s ním se spojujeme, víru svojí csvědčujeme a jemu se zavazujeme nejvážnějšími povinnostmi za dobrodiní a pomoc, kterou jsme obdrželi, a jichž ustavičně máme třeba. Z toho plyne jistá vnitřní vřelá souvislost mezi dogmatem a posvátnou liturgií, a rovněž mezi křesťanskou bohoslužbou a posvěcením lidu. Proto Papež Coelestin I. soudil, že pravidlo víry je vyjádřeno v úctyhodných formulích liturgie, neboť praví: „Pravidlo víry určuje pravidlo modlitby. Neboť, když představení (biskupové) věřícího lidu vykonávají úřad jim svěřený, vykonávají úřad svůj před trůnem božského milosrdenství jménem celého lidského pokolení, a celá církev s nimi lká a prosí, když přednášejí Bohu svoje prosby a žádosti.“**)

Tyto veřejné prosby nazývány byly nejprv „opus dei“ (dílo Boží), později služba Boží (*officium divinum*), jež jako povinnost, kterou každodenně máme Bohu vzdávati, druhdy (ve dne i v noci se odbývala za veliké účasti křesťanů. A jest věru s podivem, jak již od nejstarších časů ony ušlechtilé zpěvy které posvátné mod-

**) Epist. ad episcopos Galliarum, Migne : Patrol. Lat. 4, 535.

litby a úkony liturgické krášlily, přispěly k rozmnožení nábožnosti v lidu. Neboť v starých otěch basilikách, kde biskup, kněžstvo a lid chvály božské střídavě přednášeli, velmi často se stalo, že těmito liturgickými zpěvy přemnoží z pohanů ke křesťanské víře a mravům, jak o tom dějiny podávají svědectví, byli přivedeni. Vždyť v chrámech sami odpůrcové víry katolické nabyli vyššího ponětí o dogmatu obcování svatých; z té příčiny císař Valens, arián, jsa úžasem jat vznešeností bcžských tajemství, jež konal sv. Basil, ztratil odvahu k boji a sv. Ambrože obviňovali kacíři, že zástupy liturgickými zpěvy okouzluje, jimiž ovšem také sv. Augustin jsa mocně pohnut, pojal úmysl, přijmouti víru Kristovu. A v chrámech, v nichž z celé skorem osady stával se jediný veliký sbor, získávali si prostřednictvím liturgie řemeslníci, stavitelé, malíři, sochaři a sami spisovatelé onu znalost věcí theologických, která dnes z památníků onoho středověku vyzařuje.

Z toho také pochopíme, proč papežové římské tolik věnovali péče, aby hájili a střežili liturgii a jako se velmi snažili, aby pravdy křesťanské vhodnými slovy vyjádřili, tak přičiňovali se také, aby zákony posvátné liturgie uspořádali, chránili a ode všelikého porušení zachovali. Rovněž z toho je patrno, proč svatí Otcové posvátnou liturgii (nebo pravidlo modlitby) slovem i písmem vykládali. Také

sněm Tridentský nařídil, aby se liturgie lidu křesťanskému vykládala a vysvětlovala.

§ 2. Motu proprio papeže Pia X.

Pokud se týče naší doby, měl Pius X., když před 25 lety vydával předpisy ve svém Motu proprio o zpěvu řehořském a hudbě posvátné, na mysli především, aby ducha církevního v lidu vzbudil a živil, odstraňuje moudře, co nesluší svatosti a velebnosti chrámu. Neb věřící shromažďují se zajisté ve svatyni za tím účelem, aby tam jako v hlavním prameni, čerpali zbožnost, účastníce se činně úctyhodných tajemství církve a veřejných slavných modliteb. Velmi mnoho tedy záleží na tom, aby vše, co jest ozdobou liturgie, bylo obsaženo v jistých zákonech a předpisech církve, tak, aby uměny, jak se věru sluší, jako nejvznešenější služebnice bohoslužbě sloužily, což jistě uměním, kterých na místech posvátných se užívá, neslouží nikterak ke škodě, nýbrž spíše k větší jejich důstojnosti a lesku. To se stalo podivuhodným zajisté způsobem v hudbě církevní; kdekoliv totiž ony předpisy svědomitě se provedly, tam nejen že oživily krásy nejvybranějšího umění, nýbrž i bohatě počal rozkvétati duch náboženský, protože lid křesťanský, vniknův lépe do smyslu liturgie, jak oběti eucharistické, tak zpěvů žalmů a veřejných pobožností

počal se horlivěji účastniti. To jsme také My s radostí zažili, když v prvním roce našeho pontifikátu, veliký počet kleriků ze všech národů, slavnou liturgii, kterou jsme v basilice vatikánské sloužili, zpěvem chorálním oslavil.

Avšak, bohužel nebyly velemoudré tyto zákony na některých místech provedeny a proto nedostavily se také kýžené výsledky. Neboť jak jsme bezpečně zvěděli, chlubil se někteří, že nejsou těmi zákony vázání, které tak slavným způsobem byly prohlášeny, nebo někteří opět z prvu se jimi řídili, ale znenáhla počali hověti druhu hudby, který třeba naprosto z chrámů vyloučiti, a někde konečně, zvláště když se konala jubilea slavných hudebních skladatelů, vzali si to za záminku, aby se provedla v chrámě díla, jakkoli slavná, která, protože neodpovídají posvátnosti místa svatého a liturgie, nikterak se v chrámech nemají provozovati.

§ 3. Výročí devítistiletí Guidona z Arezza.

Aby však duchovenstvo i lid těchto zákonů a předpisů, které svatě a nedotknutelně v celé církvi mají se zachovávat, tím svědomitěji byli poslušni, vidí se tu připomenouti čím jsme se zkušeností 25letou poučili. A to tím raději to činíme, protože v tomto roce nepřipadá jen památka obnovy posvátné hudby, nýbrž byla též.

slavena památka mnicha Guidona z Arezza, který asi před devíti sty lety, na rozkaz římského papeže, přišel do Říma a vysvětlil tu duchaplný svůj vynález, jímž by zpěvy liturgické, od nejstarších dob uchované, snáze se šířily a k užitku a k okrase církve a umění samého byly pro časy budoucí zachovány. V paláci Lateránském, kde před tím Řehoř Veliký, sebrav, roztrídil a rozmnožil poklad posvátné monodie — dědictví to a odkaz Otců — tak moudře zřídil školu přeslavnou, aby v ní byl pravý přednes liturgických zpěvů na trvale zachován, mnich Guido podal zkoušku svého podivuhodného vynálezu před římským duchovenstvem a samým římským papežem. Papež pak schválil na výsost tuto věc a uštědřiv jí zaslouženou pochvalu způsobil, že tato novota znenáhla se daleko široko rozšířila, z čehož vzalo veškeré hudební umění veliký prospěch.

II. Oddíl zákonodárný.

Chceme tedy zde doporučiti některé pokyny všem biskupům a představeným, kteří mají pečovati v chrámech o posvátné umění, jsouce strážci liturgie, vyhovující tím jaksi přáním, které naznačili nám velmi četní duchovní pastýřové a to nejhorlivější těchto zásad obhájei, z tolika kongresů hudebních, především z kongresu v Římě v poslední době odbývaného,

jinž všechněm na tomto místě zaslouženou pochvalu udělujeme a nařizujeme, aby byly tyto pokyny provedeny, k čemuž naznačujeme v dalším účinnější cesty a způsoby.

§ 1. H u d e b n í v ý c h o v a k n ě ž s k é h o d o r o s t u .

I. Všichni, kteří chtějí se státi kněžími, nejen v seminářích, nýbrž i v domech řeholních. nechť se již od útlého mládí cvičí ve zpěvu gregoriánském a v posvátné hudbě proto, že v té době snáze se naučí tomu, co se týká modulací a tónu; mají-li pak nějaké vady hlasové, mohou se docela odstraniti nebo aspoň opravit, což později, v dospělejších letech naprosto není možno. S výchovou hudební ve zpěvu a hudbě má se počítati od nejnižších škol, a má se v ní pokračovati v gymnasiích a lyceích. Takovým pak způsobem, kteří přijmouti mají svěcení, když již osvojili si poznenáhla zběhlost ve zpěvu, ve studiích theologických budou moci bez námahy a nesnázi vzdělati se v onom vyšším oboru, který bys nejsprávněji nazval estetikou řehořského jednohlasu a hudebního umění, polyfonie a varhan, již duchovenstvu znáti naprosto je slušno.

II. Budiž tedy v seminářích a ostatních učelištích, věnovaných výchově obojího kleru, krátké sice avšak časté, takorůzka každodenní vyučování nebo cvičení

ve zpěvu řehořském a posvátné hudbě, kteréž bude-li vedeno duchem liturgickým, bude chovancům po studiu těžších předmětů spíše úlevou než břemenem. Tento plnější a obsáhlejší výcvik obojího kleru v liturgické hudbě jistě způsobí, že chorové officium, které jest důležitou částí bohoslužby, bude vráceno dřívější důstojnosti a lesku, podobně také budou i t. zv. školy a sbory hudební přivedeny k bývalé slávě.

§: 2. Chorová modlitba.

III. Všichni, kteří v basilikách, v chrátech, katedrálách, kollegiatních, v konventech řeholních řídí a vykonávají službu Boží, nechť ze všech sil se snaží, aby chorové officium řádně, t. j. podle předpisů církve bylo obnoveno. Nejen však tím způsobem, co se týče obecného předpisu, aby se officium konalo vždy důstojně, pozorně a nábožně, nýbrž i pokud se týče pravidel umění pěveckého. Při žalmech budiž dbáno správné toniny s patřičnými k tomu kadencemi středními a závěrečnými, náležitého oddechu při hvězdičce (asteriscus), jakož konečně i úplné jednotnosti při přednesu veršů žalmových a slok hymnů. Což, když se bude konati dokonale (výborně), všichni žalmy řádně pějící, osvědčí podivuhodnou jednotu svých duší v počtě Boží a spořádaným střídavým zpěvem obou stran choru budou jaksi napo-

dobíti věčný onen chvalo zpěv serafínů, kteří jeden k druhému volali: „Svatý, svatý, svatý.“

IV. Aby však budoucně nikdo nemohl předstíratí lehce výmluvy a nemohl se domnívati, že je osvobozen od povinnosti býti poslušen zákonů církevních, všechny řády kanovníků a všechny duchovní společnosti nechť ve svých k tomu určených shromážděních o tom jednají. A jako druhdý býval kantor nebo ředitel kůru, nechť na příště v chorech kanovníků a řeholníků se zvolí člen zkušený a věci znalý, který by se staral o to, aby jak předpisy liturgie a zpěvu chorálního se zavedly, tak aby chyby jednotlivců nebo celého choru napravil. K čemuž třeba připomenouti, že podle starobylé a ustavičné kázně církve a podle samých konstitucí kapitulních doposud platných, všichni, kdož mají povinnost officia chori, mají míti řádnou znalost aspoň zpěvu gregoriánského. Avšak gregoriánský zpěv, jehož ve všech chrámech kteréhokoliv řádu smí se užívatí, musí býti onen, jenž obnoven byv věrně podle starých rukopisů a církví, v autentickém vydání z tiskárny vatikánské vyšlým byl již přepsán.

§ 3. Zpěvácké sbory (kapely) a chlapecké školy pěvecké.

V. Na tomto místě chceme všem, kterých se týče, důtklivě doporučiti sbory pě-

vecké. Nastoupily během času na místo starých sboru pěveckých a při basilikách a přednějších chrámech k tomu ustanoveny, aby v nich hlavně hudbu polyfonní provozovaly. Právem tedy se uvádí posvátná polyfonie hned po zpěvu gregoriánském na druhém místě. Proto vroucně si přejeme, aby sbory takové jaké kvetly od XIV. do XVI. století, také i dnes co nejhojněji se obnovily a ožily tam, kde vyžadují častější a slavnější bohoslužby většího počtu zpěváků a pečlivějšího jejich výběru.

VI. Pěvecké školy chlapecké nechť se zřídí nejen: při chrámech kathedrálních a větších, nýbrž i při menších kostelích a farách.

Hochy nechť cvičí k tomu ředitelé sborů v správném zpěvu, aby se hlasy jejich podle starého obyčeje církve, pojily k hlasům mužským, zvláště má-li se jich užití, jako druhdy tomu bylo za polyfonické hudby, pro nejvyšší hlas, který podle zvyku nazývá se cantus. Z jejich počtu, především ve stol. XVI., vyšli nejdovednější ší tvůrčové polyfonie, jak je známo, mezi nimiž zvláště vyniká Petr Alois Palestrina.

§ 4. Orchestra varhany.

VII. Jelikož pak zvéděli, jsme, že se někde dějí pokusy, aby znovu byl zaveden druh hudby, který ke konání svatých úkonů není docela na místě, především pro-

to, že nemírným způsobem užívá nástrojů, prohlašujeme tu, že ve zpěvu s průvodem orchestru církev nevidí dokonalejší formu hudební a pro služby Boží vhodnější. Slušíť zajisté, aby v chrámech více se rozléhal lidský hlas než nástroje, hlas totiž duchovenstva, zpěváků a lidu. Není třeba se domnívati, že církev klade překážky rozvoji hudebního umění, že dává přednost hlasu lidskému před kterýmkoliv nástrojem. Neboť žádný sebe výbornější a dokonalejší nástroj nemůže předčíti lidský hlas ve vyjádření duševních citů, tím spíše, když duch jeho užívá zpěvu, aby přednášel prosby a chvály Bohu všemohoucímu.

VIII. Církev však má svůj vlastní od předků jí odkázaný nástroj hudební, totiž varhany, který pro svou velkolepost a velebnost, uznán hodným toho, aby se účastnil liturgických úkonů, buď průvodem zpěvu, nebo když sbor mlčí, aby podle předpisů, vyluzoval líbezné harmonie. Avšak i v tomto případě třeba se vyvarovati toho, aby se nepřimísila k posvátnému světskost, čehož příčinou mohou býti jednak stavitelé varhan, jednak někteří varhaníci, kteří příliš se obdivují podivností moderní hudby. To by vedlo k tomu, že by podivuhodný tento nástroj uchýlil se od cíle k němuž jest určen. Přejeme si sice, aby podle předpisu liturgie vše, co se varhan týká, ustavičně činilo pokroky, avšak nemůžeme zamlčeti,

že třeba nám stěžovati si na to, jak dnes podobně jako druhy jinými formami hudby, jež církev po právu zakázala, nejnovějšími zajisté způsoby se pokouší světský duch vedrati do svatyně. Kteréž způsoby, kdyby měly nabývati převahy, nemohla by církev jinak, než je naprosto zavrhnouti. Ať zní v chrámech jen taková hra varhan, která odpovídá vznešenosti místa a vyjadřuje posvátnost obřadů. Tímto způsobem zajisté rozkvete opět jak umění stavitelů varhan, tak umělců výkonných k účinnému prospěchu posvátné liturgie.

§ 5. Účast lidu na liturgii.

IX. Aby však tím živější měli věřící účast na bohoslužbě, budiž navraceno lidovému zpěvu ze zpěvu gregoriánského to, co lidu náleží. A věru jest nejvyš třeba, aby věřící, ne snad jako cizinci nebo diváci, nýbrž krásou liturgie veskrze prodchnuti, účastnili se posvátných obřadů — rovněž také když se konají průvody neboli tak zvaná procesí, které koná podle stanoveného řádu duchovenstvo a batřstva — aby střídaly hlasy své podle předepsaných pravidel, s hlasy kněze a sboru pěveckého; zdaří-li se to. nepřihodí se již zajisté, aby lid na společné modlitby v řeči liturgické nebo v řeči lidové přednášené buď vůbec neodpovídal, nebo je provázel pouze slabým a polohlasým mumláním.

X. O to ať se obojí duchovenstvo přičiňuje, ovšem za předcházejícím příkladem biskupů a představených, aby pečovalo buď samc nebo skrze zkušené znalce o liturgickou a hudební výchovu lidu, což jest úzce spojeno s výchovou náboženskou. Toho dosáhne se snáze, budou-li se cvičiti v liturgickém zpěvu zvláště školy, nábožné spolky a ostatní sdružení; řeholní společnosti mužské i ženské a spolky ženské nechť neúnavně k tomu cíli pracují v ústavech vychovávacích péči jejich svěřených. Rovněž kojíme se nadějí, že k tomu cíli přispějí ony Jednoty, které v některých krajinách, s úchvalou církevní byly zřízeny, které mají za účel nápravu církevní hudby podle zákonů církevních.

§ 6. Školy hudební.

XI. Aby všeho toho bylo dosaženo, je nezbytně třeba zkušených a co nejčetnějších učitelů. Proto udělujeme zaslouženou pochvalu školám a ústavům, které časem po celém katolickém světě byly zřízeny, neboť vyučující pilně a pečlivě uvedenými předměty, vzdělávají výborné a schopné učitele. Avšak především s nejvyšší pochvalou chceme se zmíniti o papežské vysoké škole hudební, která od r. 1910 byla Piem X. zřízena v Římě. Tuto školu, kterou předchůdce náš Bene-

dikt XV. pilně podporoval a novými místnostmi opatřil, také i My zvláštní přízní zahrnujeme, jako drahé dědictví Nám dvěma papeži zanechané a proto ji všem představeným co nejlépe doporučujeme.

§ 7. Závěrek.

Dobře jsme si toho vědomi, že vše to, co výše nařizujeme, vyžadovati bude veliké námahy, a práce. Avšak kdo by nevěděl jak mnohá díla s velikým uměním vytvořená předkové nám zůstavili. Sebe větší překážky je nezastrašily, neboť byli naplněni pravou zbožností, duchem liturgie. A není divu: neboť co vyvěrá z vnitřního života, kterým žije církev, převyšuje i nedokonalější výkony světa. Překážky, které se přesvatému dílu staví v cestu, nesmí odvahu biskupů a představených v církvi podlomiti, nýbrž spíše povzbuditi a posílit. Budou-li všichni svorně a vytrvale Naši vůle poslušni, prokáží Nejvyššímu biskupu pomoc svého biskupského úřadu nejhodnější.

To vše nařizujeme, prohlašujeme, uzákonujeme rozhodující, že tato apoštolská konstituce má zůstatí v platnosti a působiti stále a stále, a má plně a zcela býti provedena vzdor jakýmkoliv odporujícím ustanovením. Pročež nikomu z lidí není dovoleno tuto Naši prohlášenou konstituci porušovati nebo jí s pošetilou odvahou odporovati.

Dáno v Římě, u sv. Petra, v roce zlatého Našeho jubilea kněžského, dne 20. prosince r. 1928 v sedmém roce Našeho Pontifikátu.

FR. ANDREAS kard. FRÜHWIRT,
KANCLÉR SV.Ř. C.

CAMILLUS kard. LAURENTI,
SV. KONGR. OBŘADŮ PROPREFEKT.

JOSEF WILPERT,
DĚKAN KOL. PROTONOTÁŘŮ APOŠT.

DOMINICUS SPOLVERINI,
PROTONOT. APOŠT.

Car. ALFRIDUS LIBERATI,
KANCEL. APOŠTOL. ADJUTOR A STUDIIS.

OBSAH.

Strana

Motu proprio o obnově posvátné
hudby z 22. listopadu r. 1903.

I. Instrukce o posvátné hudbě	7
1. Všeobecné zásady	7
2. Druhy posvátné hudby	8
II. Liturgický text	11
III. Vnější forma posvátných skladeb	12
IV. Zpěváci	13
V. Varhany a nástroje	14
VI. Délka hudby liturgické	16
VII. Zvláštní opatření	16
X. Závěr	18
Dekret posvátné kongregace obřadů o obnově po- svátné hudby	19

Konstituce apoštolská
o liturgii, o zpěvu řehořském (chorálu) a hudbě
církvní a jejich ustavičném zvelebování.

I. Díl historický.

§ 1. Liturgie, dogma a umění	25
§ 2. Motu proprio papeže Pia X.	28
§ 3. Výročí devítistiletí Guidona z Arezza	29

II. Oddíl zákonodárný.

§ 1. Hudební výchova kněžského dorostu	31
§ 2. Chórová modlitba	32
§ 3. Zpěvácké sbory (kapely) a chlapecké školy pěvecké	33
§ 4. Orchestr a varhany	34
§ 5. Účast lidu na liturgii	36
§ 6. Školy hudební	37
§ 7. Závěrek	38

